

LÄHEMAD ÜRITUSED

Kolmapäeval, 5. jaanuaril kell 12.00 – ESAS seltsipäev Eesti Spordimuuseumis, kus oma sporditeest räägib endine vehkleja ja spordijuht, aastakümneid Tartu Maratoni korraldustoimkonnas tegutsenud **Rein Kamarik**.

Neljapäeval, 20. jaanuaril kell 12.00 – ESAS Tallinna osakonna õhtu Kalevi sportlasklubis (Tallinn, Pärnu mnt. 41), kus külaliseks on pikaaegne Eesti korvpallijuht **Aadu Kana**.

Kolmapäeval, 2. veebruaril kell 12.00 – ESAS seltsipäeval Eesti Spordimuuseumis on kuulajate ees **Toomas Matvere**, kes räägib oma kokkupuudetest spordiga ja pikki aastaid kestnud tööst Viisnurga suusavabriku peainsenerina.

Neljapäeval, 10. veebruaril kell 12.00 – Pärnu XVI spordiajaloo päev Ingeri-Soome seltsimajas (Lõuna 18), peaesinejaks on tõstmise maailmarekordimees **Karl Utsar**.

Neljapäeval, 17. veebruaril kell 12.00 – ESAS Tallinna osakonna õhtu Kalevi sportlasklubis (Tallinn, Pärnu mnt. 41), kuhu kindlasti on oodata ka huvitavat esinejat.

Kolmapäeval, 2. märtsil kell 12.00 – ESAS seltsipäev Eesti Spordimuuseumis, kus on planeeritud jutuks võtta talispordiga seonduv. Esinejaga veel läbirääkimised käivad, aga kahtlemata saab see olema oma ala suur asjatundja.

Märtsi esimesel poolel on planeeritud läbi viia Eesti Spordimuuseumi XXIII konverents, mis seekord on tõenäoliselt Otepääl, pidades silmas talispordile pühendatud teemat ja seal värskest avatavat talispordimuuseumi. Täpsema info saamiseks jälgige reklaami muuseumi kodulehel (www.spordimuuseum.ee).

Neljapäeval, 17. märtsil kell 12.00 – ESAS Tallinna osakonna õhtu Kalevi sportlasklubis (Tallinn, Pärnu mnt. 41), kus esinejaks on ka seekord põnev persoon.

Reedel, 18. märtsil avatakse Eesti Spordimuuseumis uus näitus – **Meie oma olümpiamäng.**

NB! NB! NB! Teatajas ilmunud informatsiooni ESAS ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu ei pruugi iga ürituse kohta eraldi kutset järgneda.

ESAS-i TEGEVUSKAVA 2011. AASTAKS

1. ORGANISATSIOONILINE TEGEVUS

1.1. Seltsi tegevuse propageerimine ja liikmeskonna laiendamine	pidev	juhatus
1.2. Koostöö EOK-ga Eesti spordiajaloo uurimise edendamiseks.	pidev	juhatus
1.3. Koostööprojektid spordiajaloo tegelevate isikute ja organisatsioonidega	pidev	juhatus
1.4. Spordiala liitudes spordiajaloo uurijate (toimkondade) ellukutsumise ja alade ajaloo uurimise taotlemise jätkamine	pidev	juhatus
1.5. Oma tegevuse info levitamine internetis (ESM koduleheküljel), selle pidev täiendamine ja uuendamine	pidev	juhatus ja D. Lell
1.6. Seltsi täiskogu koosolekute ettevalmistamine ja läbiviimine	4. mai
28. nov.	juhatus

2. SELTSITEGEVUS

2.1. ESAS-i seltsipäevad	graafik	juhatus
2.2. Tallinna osakonna seltsiõhtud Kalevis	graafik	TO juh.
2.3. Pärnu XVI spordiajaloo päev	10. veebr.	kohalik aktiiv
2.5. ESS “Kalev” ajaloopäev	aprill	Kalev ja TO
2.6. ESAS 22. aastapäeva ettevalmistamine ja tähistamine	28. nov.	juhatus

3. METOODILINE TÖÖ JA KOOLITUS

3.1. Koolituspäev Tartus	4. mai	juhatus
3.2. Koolituspäev Tallinnas	5. okt.	TO juhatus
3.3. Suvekool	6.–7. aug.	juhatus

4. UURIMISTÖÖ JA KIRJASTAMINE

4.1. Teataja väljaandmine	iga kv.	E. Mainla
4.3. Toimetised nr. 10 materjali ettevalmistamine ja toimetamine	I-III kv.	E. Mainla
4.4. Teemade "Eesti meistrivõistluste arengulugu" ja "Meie rekord" uurimise jätkamine	I-IV kv.	TO juhatus
4.5. Projekti "Eesti spordi aastaraamat 1918–1940" edendamine	I-IV kv.	toimkond

5. MAJANDUSTEGEVUS

5.1. Liikmemaksude kogumine	pidev	laekurid
5.2. Fondidest toetuste taotlemine	pidev	juhatus
5.3. Majandusküsimuste lahendamine	pidev	juhatus

Hea seltsikaaslane! Palun anna 10. jaanuariks juhatusale teada oma arvamustest ja ettepanekutest uue aasta tegevuskava suhtes – mida lisada, muuta, parandada.

TEATMEMATERJALI KOGUMISE VÕISTLUS

Eesti Spordimuuseum koostöös Eesti Spordiajaloo Seltsiga kuulutab välja **XXXIV spordiajaloolise teatmematerjali kogumise võistluse**.

Spordimuuseum on huvitatud töödest, mis käsitlevad spordiliitude, -ühingute, -seltside, -klubide ja kehakultuurikollektiivide ajalugu, kohalikke kehakultuuri- ja sporditegevust (linnas, maakonnas, alevis, külas jne.), spordibaaside väljaarendamist, väljapaistvate sportlaste, treenerite, spordijuhtide ja -aktivistide elu ja tegevust jms.

Enne Teist Maailmasõda tegutses Eestis mitusada spordiseltsi ja -osakonda, millest paljude kohta on andmed veel väga lünklikud või koguni puuduvad. Väga vajalikud on materjalid spordi-erialaliitude ja maakondade spordiliitude tegevuse kohta. Samuti ootavad sügavamalt käsitlemist Eesti Spordi Keskliidu, Eesti Olümpiakomitee, Kehakultuuri Sihtkapitali Valitsuse (ja nende juhtide) tegevus. Vajalikud on andmed noorte sportlikust vaba aja veetmisest, skautide-gaidide ja noorkotkaste-kodutütarde sportlikest ettevõtmistest, sporditööst koolides, kõrgemates õppeasutustes jne. Siiani on üsna lünklikult uuritud spordielu Eesti Kaitseväes, politseis, kaitseliidus, samuti tuletõrje-, haridus-, karskus- ja teistes sporti oma tegevuse osaks pidanud seltsides.

Varasemat perioodi käsitlevate ülevaadete kõrval on teretulnud tööd traditsiooniliste spordiürituste (piirkondlikud spordimängud, mitmesugused jooksud, orienteerumisüritused, suusamatkad-maratonid, auhinna- ja mälestusvõistlused jne.) ja rahvaspordi tegevusmailt. Oodatud on ülevaadet spordiföderatsioonide ja -seksioonide töö kohta mingil perioodil või valdkonnas. Nüüd, kus spordisüsteem on ammugi pöördunud tagasi 1940. a. katkenud

rajajoontele, oleks viimane aeg fikseerida vahepealse viiekümne okupatsioonista jooksul juhtunu (kes?, miks?, millal?, kus?, kuidas? jne.), et anda tõene hinnang sellele perioodile. Teatavasti olid dokumentaalsed ja statistilised andmed sageli tegelikkust lakeerivad.

Ei tohiks tähelepanuta jätta ka viimast 19 aastat – taasiseseisvusa sündmusi, sealhulgas spordialaliitude (taas-)loomist ja lülitumist rahvusvahelisse spordiliikumisse, uute ja uuenenud spordiseltside ja -klubide tegevust, saavutusi jne. Värskest kirja pandud ülevaade on kindlasti täpsem kui aastate tagant meenutatu.

Seekordse võistluse keskseks huviobjektiks on kohalik sport, sest kõik kõrged lennud saavad alguse ikka kodulävelt. Kuidas sporditegevus kohtadel on olnud organiseeritud, kes on olnud aktiivsed eestvedajad ja kes toekad taganttõukajad? Võib-olla alati polegi ametlike spordiühendusteni jõutud, kuid huviliste, mõttekaaslaste ring on ometi tegutsenud ja puhunud tuult tiibadesse nii mõnelegi hiljem sporditaevasse tõusnud spordikotkale.

Dokumentaalsete uurimuste kõrval on hinnatud ka ainult isiklikele või kogutud mälestustele baseeruvat tööd.

Tööde maht ei ole piiratud. Masinkirja puhul ootame esimesi eksemplare. Arvutikirja puhul palume väljatrükile lisaks teksti ka flopikettal või muul infokandjal. Esitatu väärtust tõstavad illustratsioonid (joonised, skeemid jne.), hea vormistus ja lisamaterjalid (fotod, dokumendid, trükised, esemed jne.) antud teema kohta. Kõik materjalid jäävad muuseumi kogudesse. Paremate tööde autoreid premeeritakse.

Juhiste ja täpsema info vajadusel palume astuda kontakti Eesti Spordimuuseumiga aadressil Rüütli 15, 51007 Tartu, tel. 7300754 või 7300750, fax 7300763, E - mail: info@spordimuuseum.ee

Võistlustööde esitamise viimane **tähtaeg on 31. märts 2011. a.**

KROONIKA

EESTI SPORDIMUUSEUM ICA/SPO LIIKMEKS

ICA/SPO on Rahvusvahelise arhiivide ühenduse ICA katuse all tegutsev spordiarhiivide sektsioon, mis moodustati 2004. aastal. Sektsioon on oma tegevuse eesmärgiks seadnud spordialaseid materjali sisaldavate arhiivide koondamise, nende tegevuse suunamise ja erialase tegevuse korraldamise. Selle eesmärgi saavutamiseks korraldatakse erialaseid seminare ja konverentse, antakse välja trükiseid ja juhendmaterjale.

29. septembrist 1. oktoobrini Helsingis toimunud ICA/SPO seminaril, kus spordimuuseumi esindas teadussekretär Kalle Voolaid, sai heakskiidu Eesti Spordimuuseumi liitumine rahvusvahelise spordiarhiivide ühendusega.

LEGENDAARNE MEES

Ille Palm

27. augustil möödus keskmaajooksjast kergejõustiklase ja massööri Valter Koroli sünnist 100 aastat. Seda soliidset tähtpäeva tähistati Eesti Spordimuuseumis 2. oktoobril meenutuspäevaga.

Valter Korol

Meenutuspäev spordimuuseumis

Toomas Savi, Laine Kallas ja Roland Ilp Jelena Pozdnjak-Kõlar ja Kai Ilp

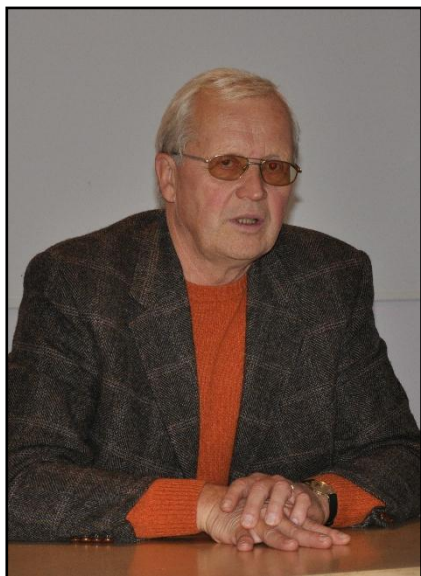
Kohal oli Valter Koroli perekond ja rohkesti teda tundnud inimesi. Meenutuspäeva juhtis Valter Koroli tütar Kai Ilp. Näidati pildiprogrammi.

Legendaarset massööri meenutasid tunnustavalt ja pajatati temaga seotud juhtumeid: Priit Paalo – *Valter (Vana) oli unustamatu mees, kelle kõnepruuki kasutatakse veel tänagi*; Toomas Savi – *kõik tahtsid olla Valteri akadeemilised pojad, neid oli tal 30 ümber*; Roland Ilp, Laine Erik, doktor Aino Arro – *Valteril olid tundlikud käed, jõud ja ka sõnajõud, mis aitasid*; Martin Kutman – *Valteril polnudki negatiivseid jooni*; Aalo Eller – *Valter oli psühholoog, positiivne*

inimene; baleriin Jelena Pozdnjak-Kõlar – Valteril olid erilised käed, mis massöörina tegid ta ainulaadseks.

Kai Ilp luges ette katkendi Valteri Siberist saadetud väga südamlikust kirjast oma naisele. Huvitavate meenutuste kõrval jäi kripeldama tahtmine veelgi rohkem teada saada selle huvitava inimese eluteest.

KOHTUMINE MATI ELISTEGA

Mati Eliste

6. oktoobri seltsipäeval Eesti Spordimuuseumis oli külaliseks Mati Eliste. 1960. aastatel Eesti tippujate hulka kuulunud, hiljem edukalt spordi- ning teleajakirjanikuna tegutsenud Eliste meenutas oma ujujateed ja tegevust (spordi)ajakirjanduses.

Ettekandja rääkis huvitavamaid seiku oma sportlasteelt, mida kaunistavad 9 Eesti meistritiitlit ning hõbe- ja pronksmedal ka NL meistrivõistlustelt. Ta avaldas arvamust, et kui tema sportimise ajal oleks ujumises olnud lühiraja võistlusi, oleks ta ilmselt olnud seal edukamgi, sest füüsiline ettevalmistus ja hea start lubasid distantsi algul dikteerida tempot, kuid paraku seda kiirust ei jätkunud kogu distantsiks.

MIDA OOTAME MUUSEUMIST?

Sellele ja mitmetele teistelegi küsimustele otsiti vastust 22. oktoobril toimunud Eesti Spordimuuseumi XXII konverentsil teemal „Meie muuseum”.

2013. aastal saab Eesti Spordimuuseum 50ne aastaseks. Sellele tõisele tähtpäevale mõeldes oligi muuseumi seekordse konverentsi sisuks kaardistada ühiskonna ootusi (spordi)muuseumile, arutleda muuseumide kuvandi ning ideaalmuuseumi teemadel, samuti tutvustada erinevaid valdkondi, kus muuseumidel kaalukas sõna öelda.

Peale Kultuuriministeeriumi muuseuminõuniku Marju Reismaa virtuaalseid tervitussõnu rääkis Eesti Muuseumiühingu juhatuse esimees Piret Õunapuu teemal "Unistus ideaalsest muuseumist". Kultuurikorraldajana tegutsev Ants Johanson arutles "Mida ootab muusik spordimuuseumilt?" Konverentsile andis rahvusvahelise mõõde Poola Spordi- ja Turismimuuseumi osakonnajuhataja Kamilla Pereta oma muuseumi tutvustava ettekandega. Moekunstnik Anu Ruutu valgustas spordiriietuse ajalugu, keskendudes eriti 1980. aastate spordimoole. Riigikogulane Erki Nool ise kohale ei saanud tulla, kuid saatis oma ettekande "Mida ma ootan Eesti Spordimuuseumilt?"

Piret Õunapuu

Ants Johanson

Kamilla Pereta

Anu Ruutu

Artur Talvik

Daimar Lell

Kalle Voolaid

Eesti Spordimuuseumi teadussekretäri Kalle Voolaidi teema oli: "Kõigi maade spordimuuseumid ühinegu? Mõni sõna spordimuuseumide rahvusvahelisest koostööst." Filmiprodutsent Artur Talvik rääkis, miks talle ei meeldi muuseumid. Huvitava päeva lõpetas Eesti Spordimuuseumi direktori Daimar Lelle ülevaade Otepääl valmivast talispordimuuseumist.

VÕIMLEMISEST NII JA NAA

Ille Palm

ESAS seltsipäev 3. novembril oli pühendatud iluvõimlemisele, külas kauaaegne treener Maire Kamarik (*pildil*).

Nooruslik külaline jutustas, et on vanim iluvõimlemise tegutsev treener, olles selle alaga seotud 60 aastat. Kuid ta tunnistas, et töötab meeleldi noortega.

Maire Kamarik ise alustas võimlemisega 1950. aastal. Aastatel 1958–64 tuli 5-kordseks Eesti absoluutseks meistriks iluvõimlemises, Eesti koondises võistles 1957–68. 1958. aastal sai meistersportlaseks, 1997. aastast on rahvusvahelise kategooria kohtunik.

Iluvõimlemine on selle aja jooksul igas mõttes palju muutunud. Harjutused ja nõuded on teised, spetsiaalsed vahendid, sussid ja trikood väga kallid, õppemaks kõrge, hindamine kinnine ja tundub järjest subjektiivsem. Aga lapsed on paraku füüsiliselt nõrgemad kui varem.

Siiski on iluvõimlemine järjest enam kogunud populaarsust ja klubidesse võetakse vastu kõik soovijad. Hiljem kipub küll motivatsioon kaduma ja meistriklassis on võistlejaid juba vähe.

TERVISEPÄEV TOOMAS PROOVELIGA

Spordimuuseumis 6. novembril toimunud tervisepäeval "Tervis käte abil!" oli peategelaseks Tallinna Diagnostikakeskuse taastusravi ja füsioteraapia osakonna juhataja Toomas Proovel.

Spordisõbrale on Toomas Prooveli nimi vast rohkem tuntud Eesti kümne aasta taguse parima maadlejana, kellel aastast 2000 on ette näidata 9. koht Sydney olümpiamängudelt ning üliõpilaste maailmameistritiitel, 2001. aastast aga Euroopa meistrivõistluste 4. koht. Vähem teatakse, et ta on spordipedagoogi ning manuaal- ja füsioterapeudi kutse omandanud Tartu ülikoolis, õppinud ka Baseli ülikoolis Šveitsis ja Bad Säckingeni füsioteraapia erakoolis Saksamaal ning ka mitmel pool Euroopas praktiseerinud.

Spordimuuseumi saal kippus kitsaks jääma

Prooveli sõnul on füsioterapeudi roll inimese jaoks ühest küljest toetav ja nõuandev, teisalt eluliselt praktiline: testide ja vaatluse kaudu probleemi väljaselgitamine, teraapiaplaani koostamine, terapeutiline tegutsemine. Passiivsed meetodid, mis on Eestis väga levinud ja populaarsed, võivad küll lihaspingeid ja valu lühiajaliselt vähendada, aga ei kõrvalda probleemi põhjust ning paraku on vaevused peagi jälle tagasi. Toomas Proovel usub, et iga inimene võib ise enda tervise jaoks midagi ära teha, aga vaja on ka asjatundlikku juhendajat.

Toomas Proovel näitas ravivõtteid ja selgitas, miks just nii tehakse

Kuidas see tegelikkuses välja näeb, saigi saalitäis kohaletulnuid ise kuulda, näha ja kogeda. Esineja kõneles manuaalse teraapia osatähtsusest erinevate tugi-liikumisaparaadiga (liigesed, lihased, närvid) seotud probleemide puhul ja jagas õpetussõnu ning praktilisi näpunäiteid, milliste hädade korral on füsioterapeudist abi, palju ja millist trenni teha, millal pärast operatsiooni või haigust endale taas füüsilist koormust lubada jne? Eraldi teemana käsitles Proovel seljavaevusi. Tema sõnul vaevlevad tänapäeval seljavalude käes 70–80 % inimestest. Suurem osa seljahädadest on põhjustatud vähesest liikumisest ja sundasenditest tingitud lihaspingetest. Neidki inimesi saab aidata füsioteraapiliste meetoditega.

Üritusel osalejad said nõuandeid, kuidas arukamalt treenida ja heas vormis olla, samuti pärast haigusi, vigastusi või operatsiooni kiiremini paraneda. Järgnenud küsimuste-vastuste ring ei tahtnud kuidagi lõppeda.

KÜLAS OLİ SPORDMEES, TEATRIMEES, ASJAMEES

Rein Järva

Niimoodi võiks Tallinna osakonnas 18. novembril külas käinud Mati Palmi (*pildil*) nimetada küll. Noorpõlves tegi ta kõvasti kergejõustikku – heiteid, tõukeid, jooksu, täiseas oli Estonia lauluteatri üks põhijõude ja nüüd pensionipõlves asjamees ESS Kalevi juhatuses.

Mati lapsepõlve mängumaad olid Tallinna lähedal Kanamal – seal ka esimesed kokkupuuted sportliku tegevusega küla võrkpalliplatsil. Tuli Tallinna kooli 1950. aastate keskel, õppis 4. Keskkoolis algul Kevade, siis Koidu tänaval. Teismelisena käis ka Komsomoli staadioni ehitusel abitöödel – see oligi esmane kokkupuude Kaleviga. Koolipõlves oli ta treener esmalt Harri Aumere, siis jõudis Tšikini juurde. “Tšika” ütles oma kõnepruugis “Margimees”, mis tähendas võimekana äramärkimist. 1958–62 oli Eesti noortekoondises, tuli noortemeistriks kuulis, kettas ja vasaras. 1958. aastal tegi kilose kettaga Eesti poiste rekordi 56.17, mis

on jäänudki püsima, kuna nüüd on see ala võistluskavast maha võetud. 1960. aastal alustas Mati Palm õpinguid konservatooriumis, kuid veel kaks aastat tegi ka spordimehena trenni. Siis, 1962. aastal, pühendus ainult laulule, sport jäi tagaplaanile, võrkpalli Konservatooriumi meeskonnas mängis siiski veel edasi. Muide, treeneriks oli seal Ivan Dratšov. Matil oli hea hüpe – 90 cm maast lahti.

Meie külalise hinnangul sport ja teater samastuvad. Ühel hetkel, võistlusel või etendusel, pead sa olema vormis. Seda mõistis teatrimees hästi ja ajas ennast ka etenduseks vormi. Tegi ujumist, spetsiaalseid hingamisharjutusi, pidevalt füüsilist tööd. Nagu spordis, nii ka laulmisel on tähtis koordineeritus, nagu heitmisel nii ka laulmisel ei ole ülepingutus hea. Külaline võrdles piltlikult tiitlivõistlusi spordis ja rahvusvahelisi laulukonkurse – need on samaväärsed. Sellise võrdlemise korral pidas Mati Palm ennast kahekordseks suurvõistluste “medalistiks” – 1968. aasta Sofia laulukonkursil kuldmedal ja 1982. aasta Barcelona laulukonkursil hõbemedal. Enne seda pidi aga NSV Liidus 36 soovija seast üleliidulise konkursi võitma. Edasi rääkis rahvakunstnik ääretult huvitavat juttu Estonia teatrist, headest kolleegidest laval ja lava taga, lauluvõistlustest, külalisesinemistest, lavastustest jms, mis seotud kunstiga tema elus.

Kalevi juhatuse liikmena nentis ta, et mitmed endise tegevjuhi lepingud olid kahjulikud, mille eest peab nüüd kõrget hinda maksma. Lootused on pandud uuele välismaal koolitatud tegevjuhile. Enne on vaja vanad võlad klaarida, siis tuleb vastu võtta uued sihid. Nüüd on kaasatud ka heatasemeline jurist advokaadibüroost. Kalevile oleks vaja uut põhikirja. Tuleb sisuliselt läbi mõelda, mis Kalevist saab. Tulevikulootused on rajatud praegusele juhatusele.

POKS EESTIS 100

Daimar Lell

Seesugust pealkirja kannab koostöös Eesti Poksiliiduga valminud näitus, mida saab spordimuuseumis vaadata alates 24. novembrist.

Avamisel on pildile jäänud (vasakult) näituse kuraator Enn Mainla, Poksiliidu president Vello Kade ja spordimuuseumi direktor Daimar Lell

Poksi kui iseseisva spordiala alguseks Eestis loetakse 1910. aastat, mil Tartu spordiseltsis Aberg algasid regulaarsed poksitreeningud. Esimeste Eesti meistrivõistluste korraldamiseni jõuti 1923. aastal.

Juubelihõngulisel näitusel saab näha hulgaliselt auhindu, medaleid, märke jm esemeid. Ei puudu ka poksijate “tööriistad” – poksikindad ning treeningvahendid. Viimaste kallal võivad jõudu ja osavust proovida ka kõik külastajad. Rohkelt illustreeritud stendidel saab tõsine poksihuviline ülevaate poksi arengust Eestis läbi terve sajandi. Lisaks on näitusel eksponeeritud hulgaliselt teemakohaseid plakateid ning valik Eduard Tüüri poksiteemalisi karikatuure.

Vaateid poksinäitusele

Poksinäitus lõpetab muuseumi 100-aastaste spordialade sümbolse näitustesarja, mille avas 2009. aasta oktoobrist käesoleva aasta jaanuari lõpuni avatud olnud kergejõustikunäitus. Juulist kuni oktoobri lõpuni oli kõigil võimalus osa saada ujumisspordi sajast aastast.

Näitus "Poks Eestis 100" on avatud 13. märtsini 2011.

AASTAKOOSOLEK JA KONVERENTS

Ille Palm

ESAS üldkoosolek toimus 28. novembril Eesti Spordimuuseumis. Koosoleku avas seltsi esimees Enn Mainla. Mälestati aasta jooksul lahkunud kaaslasi, keda seekord oli kurvastavalt palju.

Enn Mainla esitas aastaaruande. Allpool see pisut kärbitud kujul:

„Aasta tagasi valitud juhatus pidas nõu reeglina kord kvartalis, kuid nii mõnigi kord elektroonilisel teel või arutati probleeme ka telefonitsi jooksvalt töö käigus.

Seltsipäevade (9) esinejateks olid Laine Erik-Kallas, Ain-Alar Juhanson, Rein Kilk, Toomas Savi, Ain Kaasik, Aino-Evi Lukas, Kalju Telvar, Ülo Tõlp ja Mati Eliste. Tallinna osakonna klubiõhtutel oli samuti huvitavaid kohtumisi, kuid pealinnas toimunust lähemalt allpool Rein Järva vahendusel.

Vaade koosolekusaali

Koolituspäeval mais oli Helmut Valgmaa juhatamisel teemaks sporditerminoloogia.

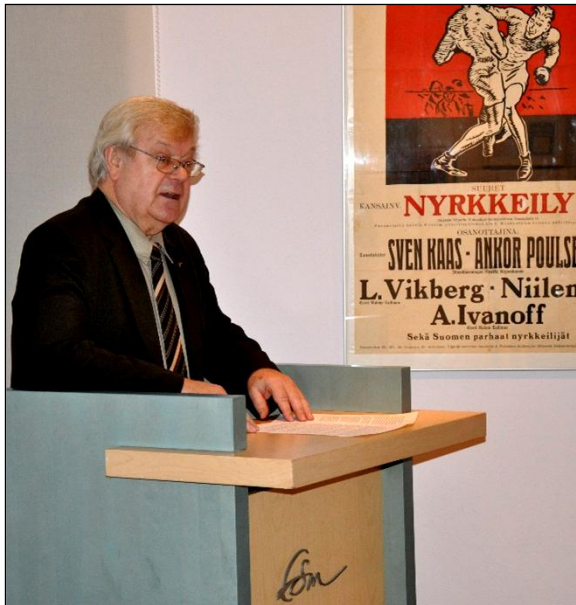
IX suvekoolis, mis seekord toimus Võrtsjärve kaldal Vaiblas Paul Kuldkepi külalislahkes talus, oli küll plaanis arutada lahti sajaaastane ujumussport, aga veteranide MM-i sattumine samale ajale nurjas selle kava ja tuli otsida asendust. Spordimuuseumi direktor Daimar Lell tuli tutvustama tulevase Otepää talispordimuuseumi valmimise käiku ja Paul Kuldkepp rääkis ja ka näitas, kuidas spordiajaloo talletamine koduses miljöös iseendast alustades võiks toimuda.

Loomulikult olid spordiajaloo seltsi liikmed osalised veel paljudes spordiajaloolistes ettevõtmistes, mida küll selts otse ise ei korraldanud, kuid mis seltsi liikmete aktiivsel toel ja osalusel teoks said. Spordimuuseumi ettevõtmised eelkõige, aga ka näiteks Eesti võrkpalli 90 sünniaasta tähistamine Autenteses või ujumisele pühendatud Kalevi ajaloopäev said teoks seltsiliikmete agaruse toel. Regioonidest väärrib endiselt kiitmist Pärnu, kus toimus juba XV ajaloopäev, mille korraldamise raskus lasus Heldor Kääratsil. Teemaks olid sportlikud Tammed eesotsas Jüri-nimelisega.

Seltsi Teataja ilmus tavapäraselt kord kvartalis, st aruandeperioodil ilmus 4 numbrit (nr. 51-55, koostas ja toimetas Enn Mainla).

Toimetiste sarjas ilmus kauaoodatud number, mis käsitleb võimlemist Tartu õppeasutustes, eestkätt ülikoolis, kuid ka üldhariduskoolides. Mitme autori uurimused said kaante vahele suuresti tänu Linda Martise visadusele.

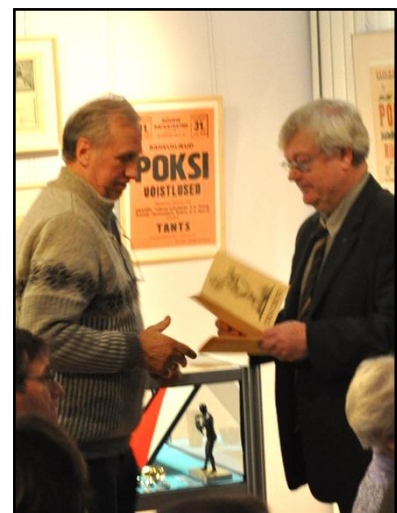
ESAS on olnud jätkuvalt Eesti Spordimuuseumi koostööpartneriks traditsioonilistel teatmematerjali kogumise võistlustel, mis jõudis juba XXXIII korrani. Seekord lisandus 51 tööd 49 autorilt, kellest päris paljud on seltsi

liikmed, mis lubab olla rahul, et seltsi osakaal on rõõmustavalt suur. Auhinnasaajateks olidki valdavalt seltsiliikmed, ka võitjad on kõik meie seltsikaaslased: Jaan Ahi, Hans Torim ja Ants Promet, kes seekord esikohad näpsasidki.

Spordiajaloo teaduslikuma külje pealt oli kõige olulisemaks kahtlemata ISHPESI (rahvusvaheline kehalise kasvatus ja spordi ajaloo ühing) X seminar, mis seekord toimus Iisraelis. Eestit esindasid Kalle Voolaid ja Enn Mainla (pildil), kes mõlemad ka ettekanded pidasid. Kaks aastat tagasi Tartus toimunud ISHPES seminaril käi-

vitatud Eesti spordi biograafilise leksikoni kolmanda trüki täiendatud ja parandatud variandi koostamisel on sisuliselt suuresti tegevad olnud paljud ESASi liikmed. Käimas on lõpuspurt ja selle aasta lõpuga tahetakse viimane punkt panna ja materjal kirjastusele üle anda. Seltsi hooleks anti tekstide osaline redigeerimine ja mitmed seltsikaaslased on agaralt küll tegutsenud, kuid kahjuks mitte kõik, kellelt abi oleks lootnud, ei saanud ühel või teisel põhjusel kaasa lüüa ja nii jäime pisut jänni. Eks selle põhjustas ka asjaolu, et nii mõnigi artikli koostaja oli oma tööd väga pealiskaudselt teinud ja tegelikult redigeerimine kujunes sisuliselt uue artikli koostamiseks.

Enn Mainlalt saavad aupaberid (vasakult) Aare Oja, Aime Tobi ja Märt Ibrus

Spordiajaloo sõbra raamaturiiulisse on viimase aasta jooksul seltsi liikmetelt jälle lisandunud mõnigi sisukas väljaanne. Tavapäraseks saanud

nobedusega pandi ka sellel aastal kokku eelmise aasta kohta Eesti Spordi aastaraamat, paraku on küll Juhan Maidlo oma välja timmitud taktikepi nüüd üle andnud teistele tegijatele. Ka 2010. aastal on paljudel ilmunud

spordiraamatutel Tiit Lääne nimi. Meeldiv, et ta pole lasknud ennast äpardunud taskuentsüklopeediast heidutada ja loodetavasti teinuna sellest õiged järeldused, on tubli raamatute kokkuseadja ka edaspidi. Midagi ei lähe viltu ainult neil, kes midagi ei tee.

Jääb üle soovida kõigile seltsikaaslastele tervist ja jaksu spordiajaloo põllu küündmisel!”

Seejärel valiti juhatuse ettepanekul üksmeelselt seltsi auliikmeks Aarand Roos ning Enn Mainla autasustas tublimaid seltsi liikmeid kiidutunnistuste (Vello Kade, Rait Männik, Aare Oja ja Erlend Teemägi) ja tänukirjadega (Märt Ibrus, Rein Järva, Rein Pajur, Aime Tobi, Helmut Valgmaa ja Toivo Viilep).

Siis sai sõna Rein Järva (vt foto järgmisel leheküljel) seltsi Tallinna osakonna tegemistest ülevaate andmiseks (allpool see pisut lühendatult):

„ESAS-i Tallinna osakonna 2010.a. uurimustest tuleb eelkõige esile tõsta Rein Pajuri oma, mis sai ka kõvade kaante vahele nimetuse “Poksi lugu” all. Pajur on oma ala tõeline fanaatik, kes lasi raamatu trükkida oma enda vahendeist, omamata garantiid, kas saab kulud kunagi korvatud. See on tõelise missioonitundega tegevus Eesti Spordiajaloo huvides.

Viljakas uurija nagu ikka oli meil Aarand Roos. Alles äsja kandis ta Tallinnas ette oma uurimuse teemal “Jalgrataste surm”. Tema hinnangul on Tallinn vaat et kõige jalgrattavaenulikum pealinn Euroopas.

Jätkuvalt nägi palju vaeva Juhan Maidlo Kalevi ajalooraamatute sarja 5-nda raamatu koostamisega, olles ka ise paljude portreelugude autor. Veelgi enam – oludes, kus Kalevi enda seis on juba aastajagu ebastabiilne ja ajalooraamat vahetunud juhtide silmis sugugi mitte prioriteetne, on Juhan tegelenud ka nõ managmenti tööga, käinud kirjastustes, otsinud küljendajaid, tegelenud fotode otsimisega jne. Nüüd on küpsenud plaan see Kalevi 5. raamat välja anda meie ajalooseltsi toel. Kindlasti ta ükskord ilmub, kuid kurja vaeva on temaga küll.

Ka Erlend Teemägi oli pidevas tegevuses – muidu ei kujutaks meie vanameister oma päevi ettegi. Möödunud hooajal leidis ta lugematul arvul vigu juba raamatuks plaanitavas Eesti spordi taskuentsüklopeedia käsikirjas, sekkus koos kolleegidega (nimetaksin siin esimeest Enn Mainlat ja ka ennast) aktiivselt, et ära hoida vigase käsikirja trükki andmist, ometi lasi TEA kirjastus vastutustundetult ja Eesti Spordiajaloo seltsi kompetentsi ignoreerides raamatu ilma korraliku toimetamiseta välja. Sellest tuli paksu pahandust palju, asjatundjad reageerisid taunivalt meedias.

Kahe viimati nimetatud kolleegi üle oli meil kõigil heameel eelmisel lumerohkel talvel ja vabariigi sünnipäeval eriti. Just siis said Juhan ja Erlend kätte Eesti riigilt elutöö preemiad kehakultuuri ja spordi valdkonnas. Ligi kuus aastakümnet spordi vahendamist sai väärilise tunnustuse. Tol korral oli heameel ka asja üle otsustajate tarkuse pärast.

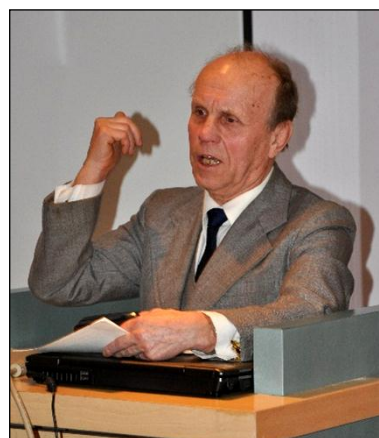
Alanud hooajal on osakonna liikmed õla alla pannud (siinkohal jällegi kõige tõhusamalt Erlend Teemägi, aga ka Aarand Roos, Uno Aava, Märt Ibrus, Aime Tobi, Rein Järva) Eesti spordi bibliograafilise leksikoni artiklite redigeerimisele. Ometi peab kahetsusega nentima, et koostatav leksikon kipub tükati jääma veel auklikuks ja ebaühtlaseks, aega asja klaarida aga enam ei anta, kirjastamislepingu tähtajad pressivad peale. Head teatmeteost aga tehakse teadagi aastaid, lihvitakse, kontrollitakse, parandatakse, täiendatakse kuni tulemus võimalikult hea. Midagi ei juhtuks ju kui eessõnas on märges, et tulemused on näiteks seisuga miinuses üks aasta, ei pea ju olema ilmumise seisuga.

Seltsitegevusest ka mõne sõnaga. Tallinna osakond sai kokkusaamiseks ulualust majandusraskustes Kalevilt, õnneks ikka veel Pärnu mnt. 41 ruumides. Möödunud aasta jooksul pidasime ära 7 seltsiõhtut. Jaanuaris kandis Aarand Roos ette oma uurimuse “Võrkpall Välis-Eestis”, seda teemat oli ta tegelikult käsitleanud varemgi – 2009. detsembris Audenteses, kui oli konverents “Eesti Võrkpall 90”. Tema esinemine oli tuntud headuses, emotsionaalne, selges eesti keeles, talle omase kõva häälega. Veebruaris kandis oma uurimuse – 90 aastat järjepidevat spordiajakirjandust Eestis – ette Valdur Tamming. Meie teenekas ajaloolane on seda teemat uurinud juba oma õpinguaastail Tartu Ülikoolis, seekordse esinemise ajendiks oli, et Eesti Spordilehe ilmumahakkamisest 1920. aastal möödus 90 aastat. Märtsis jagas värsked Vancouveri OM-i muljeid meie oma seltsi mees Erik Lillo. Lisaks OM-i meenutustele puudutas Erik oma esinemises ka Eesti spordi üldisemaid valupunkte. Eesti veespordil oli tänavu sajas juubeliaasta. Aprillikuus korraldasime kahasse Kalevi veteranide ühendusega Kalevi ajaloopäeva. Toivo Viilep tegi ära suure töö – oma pikas ettekandes tegi ta läbilõike Eesti veespordi sajast aastast. Maikuisel seltsipäeval Tallinnas esinesid Viktor Indrikson – ootasime küll tema abikaasat Ulvit, paraku ta ei tulnud ja tema tegudest tegi ülevaate niisiis Viktor. Teine ülesastuja oli teie ees praegune seisja. Minu teemaks oli “Eesti korvpall – 90”. Septembris saime meile esinema sel hetkel “kuuma” mehe Eesti spordis – Avo Keele. Oktoobris oli niisiis juba eelpool nimetatud Aarand Roosi ettekanne teemal “Jalgrataste surm”. Novembrikuisel seltsiõhtul oli meie ees Mati Palm – nooruses spordimees, meheas teatrimees ja nüüd pensionäri eas üks Kalevi juhatuse liikmeist. Tema ligi kahetunnine meie ees esinemine oli tõeliselt huvitav. Sama hästi kui oma bassihäält, valitses mees ka ladusat kõnet.

Koosoleku sõnavõttude osas tõstatas Mai Luik liikmemaksu küsimuse seoses üleminekuga eurole. Häälteenamusega otsustati, et järgmisest aastast on aastamaks kaks eurot pensionäridele ja neli noorematele ning kaks eurot tuleb tasuda seltsi sisseastumisel.

Pärast vaheaega toimunud ESAS VIII konverentsil keskenduti vähemalt 100-aastastele spordialadele Eestis. Võeti vaatlusele alla käesoleval aastal 100. juubelit tähistanud ujumise ja poksi, eelmisel aastal sajandieani jõudnud jalgpalli ning lisaks veel 135se sõudmise ja 122se maadluse erinevad tahud. Rait Männiku ettekande teemaks oli “Ujumine Eestis – hetki sajandi pikkuselt teelt.” Noorte Hääle karikavõistlustest ujumises andis ülevaate Toivo Viilep ja Eesti poksi jate mõõduvõtmistest põhjanaabritega Rein Pajur. Vello Kade valgustas kuulajaid poksi käekäigust tänapäeva Eestis. Oma loodud medisoofiale toetudes tõi Ülo Tõlp esile (sõude)sportlase vaimse selgroo olulise tähtsuse sporditippu jõudmisel. Jakob Proovel otsis ühist ja erinevat oma juurtega antiikaega ulatuva maadluspordi arenguteel. Vaieldes Vaapoga (jalgpalli üle) – nii oli oma ettekande pealkirjastanud Indrek Schwede ajendatuna äsjailmunud Vaapo Vaheri raamatust „Jalgpall hingede öös.”

Ettekandjad (ülalt vasakult) Toivo Viilep, Indrek Schwede, Ülo Tõlp, Jakob Proovel, Vello Kade ja Rein Pajur

HINNALINE ANNETUS SPORDIMUUSEUMILE

Daimar Lell

30. novembril toimus Eesti Spordimuuseumis tänavuse maadlusaasta pidulik lõpetamine. Eesti Maadlusliit tunnustas tänavusi parimaid maadlejaid, treenereid, kohtunikke, veterane ja klubisid. Tehti ka kokkuvõtteid lõppenud hooajast ning pressikonverentsil tutvustati maadluskooondise 2011. aasta plaane.

Ürituse käigus andis Eesti Maadlusliidu president Heino Priimägi spordimuuseumile annetusena üle maadleja Roman Steinbergiga seotud materjalid, sealhulgas 1924. aasta Pariisi olümpiamängude pronksmedali.

Spordimuuseumi direktor Daimar Lell (paremal) võttis Maadlusliidu presidendilt Heino Priimäelt medali vastu ja see sai kohe koha vitriinis

Annetuse tegijaks oli maadlusliidu asepresident Priit Piilmann, kes oli mitmed esemed selleks puhuks ka restaureerida ja korrastada lasknud. Üleantavate esemete hulgas väärib kindlasti eraldi tähelepanu olümpiamedal, mille jõudmine muuseumisse on alati suursündmuseks. Praegusel juhul tõstab kingituse väärtust see, et selle võitmisest on möödunud rohkem kui 85 aastat ning et seniajani puudus avalikkusel teave medali saatusest. Lisaks olümpiamängude pronksmedalile jõudsid muuseumisse ka Steinbergi olümpiadiplom, olümpiamängude osavõtjamedal, teisi medaleid ja auhindu ning ka mitmed huvitavaid fotosid.

Roman Steinberg tõusis Eesti maadlejate tippu 1920. aastate alul, tulles mitmel korral ka Eesti meistriks. 1924. aasta Pariisi olümpiamängudel õnnestus Steinbergil 4 võidu ja 1 kaotusega välja võidelda pronksmedal kreeka-rooma maadluse keskkaalus. Tema edukas karjäär jätkus pärast olümpiamänge mitmetel rahvusvahelistel võistlustel. Paraku kustutas tuberkuloos Roman Steinbergi eluküünla 1928. aastal.

AASTA VIIMANE SELTSIPÄEV

Ille Palm

Seltsipäevaks 8. detsembril oli kokkulepe kohtumiseks 1970. aastate Eesti parima poksija Gennadi Tolmatšoviga, kuid töö ja teeolud ei võimaldanud tal Narvast kohale jõuda. Poksijutt ei jäänud siiski ajamata, Tolmatšovi asemel oli kuulajate ees Eesti Poksiliidu president Vello Kade.

Pikas vestluses rääkis külaline enda sporditeest mitmesugustel aladel. Kõige südamelähedasem on olnud tema jaoks küll poks, kuid spordisaavutuste poolest on edukam olnud veemotosport, kus ta jõudis NSV Liidu meistrivõistlustel kahe hõbemedalivõiduni ja sai rinda meistersportlase märgi.

Oma elust on Vello Kade siiski ligi 50 aastat pühendanud noorte poksijate kasvatamisele, mõni aeg sellest ka Soomes. Ta rääkiski pikalt ja põhjalikult poksi olukorrast Eestis, enda ja poja Ervini treeneritööst Eestis ja Soomes, kokkupuudetest sportlaste ja sporditegelastega. Ta ei pidanud küll praegust aega meie poksiajaloo parimaks, kuid arvas, et Ainar Karlsoni Euroopa karikavõistluste hõbemedal annab alust loota, et uus tõus on alanud ja järgmine tiitlivõistluste medal peale 70-aastase vaheaja pole enam kauge unistus.

ÕNNITLEME 2011. AASTA JUUBILARE!

∞ 85 ∞

ARNOLD ALMERS

12. jaanuaril

∞ 80 ∞

**ÕILME TRISBERG
HELGI NOORMETS
VÄINO VIHERPÜÜ
JUHAN UNGER
VILLU OJASSALU
VIVIAN MITT
ENDEL LÕKS
MONIKA HOLM
AGNES SIRKEL
ANTS PROMET**

**6. jaanuaril
17. jaanuaril
18. jaanuaril
26. märtsil
5. aprillil
21. juunil
1. oktoobril
22. oktoobril
25. novembril
12. detsembril**

∞ 75 ∞

**JAAN AHI
TÕNU SÕLG
MERIKE RÕTOVA
ARVO KRUUSMA**

**5. mail
19. juunil
19. augustil
23. novembril**

∞ 70 ∞

**ASTRID VELTSMAA
HENN KARITS**

**11. veebruaril
14. veebruaril**

MATTI JAANUS	80 65 83	19. septembril
AARNE PETERSON		9. mail
TIIT KARUKS		28. juunil
VIIU REBANE		30. juunil
	80 60 83	
ILMAR VOLTI		31. märtsil
	80 55 83	
ARTHUR RUUSMAA		22. oktoobril
	80 50 83	
MADIS ARRAS		30. aprillil
	80 45 83	
RIHO JÄRVELAINEN		8. mail
	80 40 83	
VILLEM LÜÜS		29. märtsil

TEADMISEKS!

Eurole üleminek ei muuda seltsi liikmete kohustust maksta liikmemaksu, küll aga vastavalt üldkoosoleku otsusele muutub uuest aastast maksumäär – see on **nüüd 4 eurot** ja **pensionäridel 2 eurot** (liikmemaksust on vabastatud auliikmed ja üle 80-aastased). Endiselt on liikmemaksu ja toetusi on võimalik tasuda Eesti Spordiajaloo Seltsi **arveldusarvele nr. 10152001602002** SEB pangas või tuua/saata seltsi juhatajale spordimuuseumi (Rüütli 15, Tartu 51007) kas seltsi esimehele Enn Mainlale (7300754, 56497632, fax 7300763, E-mail: enn@spordimuuseum.ee), laekur-varahoidjale Rait Männikule (7300771, 5119369, E-mail rait@spordimuuseum.ee), Tallinna osakonna liikmetel oma osakonna laekurile.

□ □ □ □ □ □ □

**Eesti Spordiajaloo Selts tänab Eesti Kultuurkapitali
seltsi tegevuse toetamise eest!**

□ □ □ □ □

Kasutatud ESM kodulehel ilmunud materjale.

Fotod: Enn Mainla ja Rait Männik

□ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr. 56
koostas ja toimetas Enn Mainla**